

25 01-01-54-750
03 03

Ақтөбе қаласы №41 «Назерке» бөбекжай-балабақшасының логопеді

Ерланқызы Аяжанның

«Мектепке дейінгі мекемеде логопедиялық жұмысты
ұйымдастырудың ғылыми-теориялық негіздері»

атты әдістемелік құралына

П І К І Р

Әдістемелік құралда мектепке дейінгі білім беру мекемелері жағдайында балалардың сөйлеу бұзылуының алдын алу және түзету нысандарын ұйымдастырудың ғылыми-теориялық негіздері ұсынылады.

Сөйлеу бұзылыстары бар балалар мен түзету-логопедиялық көмек көрсету сөйлеу кемістігін түзету, сөйлеудің барлық компоненттерін дамыту, зияткерлік дамыту арқылы нәтижеге жету жолдары берілген. Түзеу арқылы оқыту және тәрбиелеу олардың сөйлеу және сөйлеу емес үдерістерін, сенсомоторлық сферасын, зияткерлік дамуын, сондай-ақ тұлғалық ерекшеліктері мен әлеуметтік ортасын жан-жақты дамытады. Сөйлеу тілі бұзылысы бар балалармен психо-коррекциялық жұмысты оның ішінде олардың психикалық ерекшеліктерін оңалтатын және қалпына келтіретін жұмыс түрлері жинақталған. Жинақта заманауи әдіс-тәсілдер арқылы психикалық даму тежелуі бар балалардың ақыл-ойын, тілін дамытуға, олардың сөздік қорларын молайтуға, ауызша сөйлеуге үйрете отырып, үйренген сөздерін күнделікті өмірде еркін әрі күнделікті іс- әрекет кезіндегі тілдік қарым- қатынаста қолдана білуге жаттықтыру жұмыстары көзделген. Сөздердің, дыбыстық буынның құрамын сақтау оны қайталау және есте қабілеттерін жақсартатын жұмыстар түрі берілген. Сонымен қатар жаттығулар арқылы сөздердің дұрыс айтылуын, дыбыстардың дұрыс дыбысталуына жағдай жасатуға мүмкіндік туғызатын тапсырмалар да қарастырылған.

Әдістемелік құралда балалар үшін оқып үйренудің негізгі мақсаттары, оқытуда қолданылатын психологиялық, жағымды эмоционалды әдіс-тәсілдер, ойындар, оқып-үйренудің нәтижесі, негізгі дерек көздері қамтылған.

Әдістемелік құрал логопед мамандарға студенттерге көмекші құрал бола алады.

Пікір берушілер:

«Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы
Ақтөбе облысы ҚДИ
кафедра меңгерушісі п.ғ.к.

Давлеткалиева Е.С.

Ақтөбе қаласы №41 «Назерке» бөбекжай-балабақшасының логопеді

Ерланқызы Аяжанның

«Мектепке дейінгі мекемеде логопедиялық жұмысты
ұйымдастырудың ғылыми-теориялық негіздері»

атты әдістемелік құралына

ПІКІР

Бұл әдістемелік құралда сөйлеу бұзылысы бар балаларға дамыту-түзету жұмыстарын жүргізуді жүзеге асыру және келешекте баланың толық дамыған тұлға болып қалыптасуы мен әлеуметтік ортаға бейімделуін қамтамасыз ету үшін түрлі түзету, оңалту жұмыстары берілген. Әр баланың жекелей қабілеттері мен мүмкіндіктерін дамытуға арналған әдіс-тәсілдер арқылы балалардың тілін, сөздік қорын, сөздердің дұрыс айтылуын дамытуға әрі күнделікті іс-әрекет кезіндегі тілдік қарым-қатынаста қолдана білуге коррекциялық ойын түрлері берілген. Баланың коррекциялық компенсаторлық мүмкіндіктерін анықтау; нақтылы оқыту және тәрбиелеуді ұйымдастыру үшін, кемістігі бар балаларды педагогикалық іріктеу мәселелерін шешу; кемістігі бар балаларды тауып, есепке алу мен психологиялық, педагогикалық түзеу жұмыстары, әдістері берілген.

Түзету жұмыстары: талдау, жинақтау, салыстыру, көріп қабылдауын, талдауын, көріп жадында сақтауын, естіп қабылдауын, зейінін, естіп жадында сақтауын, қолдың ұсақ және артикуляциялық моторикасының қалыпты болуын ескерген.

Жаттығулардың түрлері арқылы сөздің дыбыстық-буындық құрамының дұрыс айтылуын, сөздік қорын дамыту, сөз қорын молайту, сөздің мағынасын анықтауды мақсат еткен. Жаттығулардың көлемі мен мазмұны логопедтің ұқсас тапсырмаларды құрастыруына, іріктеуіне, білім алушылардың оқу мақсаттарына жету бойынша сындарлы (конструктивті) кері байланыс беруіне көмектесетін үлгілер болып табылады.

Соған орай әдістемелік құрал логопед мамандарға ата-аналарға көмекші құрал бола алады.

Пікір беруші:

«Ментор» әдістемелік орталығының әдіскері

 Нурбергенова С.Т.

ORLEU

БІЛГІЛІКТІ АРТТЫРУ
ҰЛТТЫҚ ОРТАЛЫҒЫ

Mentor

Әдістемелік орталық

«ӨРЛЕУ» БАҰО» АҚ ФИЛИАЛЫ
«АҚТӨБЕ ОБЛЫСЫ БОЙЫНША
КӘСІБИ ДАМУ ИНСТИТУТЫ»

«MENTOR» ӘДІСТЕМЕЛІК ОРТАЛЫҚ

Ерланқызы А.

**МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ МЕКЕМЕДЕ
ТОПОПЕДИЯЛЫҚ ЖҰМЫСТЫ ҰЙЫМДАСТЫРУДЫҢ
ҒЫЛЫМИ-ТЕОРИЯЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ
(әдістемелік құрал)**

Ақтөбе - 2025

**«ӨРЛЕУ» БАҰО» АҚ ФИЛИАЛЫ
АҚТӨБЕ ОБЛЫСЫ БОЙЫНША КӘСІБИ ДАМУ ИНСТИТУТЫ**

«MENTOR» ӘДІСТЕМЕЛІК ОРТАЛЫҒЫ

Ерланқызы А.

**МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ МЕКЕМЕДЕ ЛОГОПЕДИЯЛЫҚ ЖҰМЫСТЫ
ҰЙЫМДАСТЫРУДЫҢ ҒЫЛЫМИ-ТЕОРИЯЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ**
(әдістемелік құрал)

**АҚТӨБЕ
2025**

ӘОЖ:376
КБЖ: 74.3

«Mentor» әдістемелік орталығының сараптау кеңесінің №1 хаттамасы шешімінің негізінде баспаға ұсынылды.

Пікір беруші:

Давлеткалиева Е.С. – «Өрлеу» БАҰО АҚ филиалы Ақтөбе облысы бойынша Кәсіби даму институтының кафедра меңгерушісі, педагогика ғылымдарының кандидаты

Нурбергенова С.Т. - «Mentor» әдістемелік орталығының әдіскері

Мектепке дейінгі мекемеде логопедиялық жұмысты ұйымдастырудың ғылыми-теориялық негіздері / әдістемелік құрал: **Ерланқызы Аяжан** - Ақтөбе қаласы №41 «Назерке» бөбекжай-балабақшасының логопеді. – Ақтөбе: «Өрлеу» БАҰО АҚ филиалы Кәсіби даму институты / «Mentor» әдістемелік орталығы, 2025 ж. – 46 б.

Әдістемелік құралда мектепке дейінгі білім беру мекемелері жағдайында балалардың сөйлеу бұзылуының алдын алу және түзету нысандарын ұйымдастырудың ғылыми-теориялық негіздері ұсынылады.

Сөйлеу бұзылыстары бар балалар мен түзету-логопедиялық көмек көрсету сөйлеу кемістігін түзету, сөйлеудің барлық компоненттерін дамыту, зияткерлік дамыту арқылы нәтижеге жету жолдары берілген. Түзеу арқылы оқыту және тәрбиелеу олардың сөйлеу және сөйлеу емес үдерістерін, сенсомоторлық сферасын, зияткерлік дамуын, сондай-ақ тұлғалық ерекшеліктері мен әлеуметтік ортасын жан-жақты дамытады.

© «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы
Ақтөбе облысы бойынша Кәсіби даму институты
«MENTOR» әдістемелік орталығы

КІРІСПЕ

Мектепке дейінгі логопедтік міндеттеріне мектепке дейінгі балаларды ерте анықтау, дер кезінде ескерту және сөйлеу дамуында кемшіліктерді жою, мектепке дейінгі мекемелер қызметкерлері мен ата-аналар арасында логопедтік білімді насихаттау болып табылады.

Мектепке дейінгі логопедтік жұмыс тәжірибесін жалпылау, бір жағынан, МДМ жүйесіне кез келген түрдегі органикалық сай келетін балалармен түзету-сөйлеу жұмысын ұйымдастырудың пәрменді моделі ретінде өзін көрсете білді, ал екінші жағынан-нәтижелі, қарапайым, ыңғайлы және қазіргі экономикалық жағдайларда маңызды емес, аз шығынды. Мектепке дейінгі балалардың сөйлеу дамуындағы кемшіліктерді ерте анықтау, дер кезінде алдын алу және жоюдың негізгі міндеті ретінде шеше отырып, мектепке дейінгі мекемелердің қызметкерлері мен ата-аналар арасында логопедиялық білімді насихаттай отырып, логопедиялық пункттер олардың жұмысын нақты ұйымдастыра отырып, түзету әсерінің жоғары тиімділігіне, оның құралдарын таңдауда әртүрлілікке ие болады және балалардың мектепке толыққанды сөйлеу және жалпы дайындығында маңызды рөл атқарады.

Мектепке дейінгі логопедтік қызметінің ұйымдастырушылық және мазмұндық жақтарын талдау белгілі бір дәрежеде балалар емханасының және сөйлеу қабілеті бұзылған балаларға арналған мектепке дейінгі топтың логопедінің жұмыс элементтерін синтездейді, бұл ретте белгілі бір өзіндік ерекшелігіне ие болады. Сонымен қатар, мектепке дейінгі логопедтік пункттердің жұмысын зерделеу бүгінгі күні жинақталған және, әрине, олардың логопедтердің көзқарасы тұрғысынан жұмыс істеуінің оң тәжірибесімен қатар, жұмысты ұйымдастырудың жаңа нысаны жағдайында мектепке дейінгі балалардың сөйлеу жетіспеушілігінің көріністерін түзету кезінде жүйелі тәсілді іске асыру міндеттілігі жиі кететінін анықтайды. Мұның айқын көрсеткіші-логопедиялық көмектің барлық көлемінің тек балалардың айтылу кемшіліктерін түзетуге және оларды ақаулы дыбыстарды ажыратудың қарапайым дағдыларына үйретуге ғана байқалатын мәліметі. Бұдан басқа, мектепке дейінгі балалардың жеке психофизикалық ерекшеліктері үнемі назарға алынбайды, демек жұмыста ескерілмейді; сондай-ақ балалардың ата-аналарының түзету-сөйлеу жұмысына белсенді және мақсатты түрде тартылу жағдайлары, логопедтің және мектепке дейінгі мекеменің басқа да мамандарының жұмысында тиісті сабақтастықтың болмауы байқалады. Бұл және басқа да жағымсыз сәттер логопедтердің түзету-сөйлеу процесін ұйымдастыру кезінде дұрыс тұтастықтың, анықтықтың және ойластықтың болмауын көрсетеді, бұл мектепке дейінгі логопедтік пункт жағдайында жұмыс жасайтын мүмкіндіктерді толық іске асыруға мүмкіндік бермейді.

Қиындықтар көп жағдайда жаңа модель шеңберінде логопедтік жұмыстың ерекшелігі, міндеттері мен мазмұны мәселелерін жеткіліксіз әзірлеумен, оларды арнайы әдебиет беттерінде толық жарықтандырумен, нормативтік және бағдарламалық-әдістемелік материалдардың болмауымен, жекелеген

логопедтердің өз жұмысын мектепке дейінгі бірыңғай білім беру процесінің органикалық бөлігі ретінде көре білуімен және оларды бала бақшалардың педагогтары мен ата-аналарды балаларға түзету-сөйлеу әсері бойынша тең құқылы серіктес ретінде қабылдауға ықылас білдірумен түсіндіріледі. Осыған байланысты, төменде берілген материалдар — мектепке дейінгі логопедтік пункт жағдайында логопед-логопедтің ұйымдастыру-әдістемелік, түзету-сөйлеу және кеңес беру қызметінің ерекшелігін бөлу және мазмұнды ашу әрекеті.

Мектепке дейінгі мекемеде логопедиялық жұмысты ұйымдастыру және логопедтің құжаттамасы мен сұлбасы.

Логопедтік пунктте бір мезгілде шұғылданатын балалар саны 20-25 адамнан аспауы тиіс. Логопедиялық жұмысты оңтайландыру үшін мінез-құлқы мен біліну дәрежесі бойынша кіші топтарға (5-7 балаға дейін) немесе жылжымалы шағын топтарға (2-3 балаға дейін) сөйлеу бұзылыстары бар бір жас тобындағы балаларды біріктіру ұсынылады.

Кіші топтардың түзету-сөйлеу сабақтарының ұзақтығы 20-35 минутты, жеке — 10-20 минутты құрайды. Оларды өткізу жиілігі сөйлеу бұзылуының сипаты мен дәрежесімен, балалардың жас ерекшеліктерімен және жеке психофизикалық ерекшеліктерімен анықталады.

Балаларды түзету сабақтарына қабылдауды оқу жылының басында және аяғында Базалық (Базалық және оған бекітілген) МДҰ-ның барлық жас топтарының балаларын тексеру нәтижелері бойынша логопед өзі жүргізеді. Балаларды қабылдау кезінде тілдік бұзылыстардың сипатын, ауырлық дәрежесін, балалардың Жасын, ең алдымен тілдік даму бұзылыстары бар мектепке дейінгі ересек балаларға, сондай-ақ күрделі сөйлеу бұзылыстары бар мектепке дейінгі кіші және орта жастағы балаларға (жалпы сөйлеудің дамымауы, кек алу, фонетикалық-фонематикалық оның дамымауы) түзету көмегін көрсете отырып, ескеру қажет. Логопедтік сабақтарға МДМ-де қатыспайтын және отбасында тәрбиеленетін балалар да сол тәртіппен қабылданады.

Балалармен сабақтарды күндізгі уақытта, ал аптасына бір-екі рет — кешке ата-аналар оларға қатысып, қажетті кеңес, кеңес, ұсыныстар алу үшін өткізу ұсынылады.

Логопедиялық жұмыстың мерзімдері де балалардың сөйлеу бұзылыстарының айқын көріну дәрежесіне, олардың жеке-тұлғалық ерекшеліктеріне, мектепке дейінгі білім беру мекемесі мен отбасында тәрбиелеу жағдайларына тікелей тәуелді болады. Олар 2-3 айдан 1,5—2 жылға дейін және одан да көп болуы мүмкін. Түзету жұмысының аяқталуына және мектепке дейінгі ересек жастағы балалардың сөйлеу тілінің қалпына келуіне қарай босаған орындарға кіші жастағы балалар қабылданады. Баламен сабақ аяқталған соң немесе оны мектепке дейінгі білім беру мекемесінен шығарған кезде логопед ата-аналарға қажет болған жағдайда оны одан әрі оқыту жағдайларын ұйымдастыру жөнінде ұсыныстар береді (мысалы, бастауыш мектепте логопедпен түзету-сөйлеу сабақтарын жалғастыру, арнайы (сөйлеу) мектепте оқыту және т.б.).

Тәжірибе көрсеткендей, фонетикалық дамымаған балалардың тілін қалыпқа келтіру үшін 1,5-тен 6 айға дейін қажет, ал фонетикалық-фонематикалық дамымаған мектепке дейінгі балалармен жұмыс әдетте тұтас оқу жылы және одан да көп уақыт бойы жалғасады. Сөйлеу дамуында ауыр, тұрақты бұзылулары бар балалар (жалпы сөйлеу дамымауы, кебуі) 1,5-2 және одан да көп жыл логопедиялық сабақтарға қатыса алады.

Баламен жүйелі сабақтарды тоқтату туралы шешімді логопед оның тілдік даму деңгейінің жас нормаларына жақындау дәрежесін, мектепке дейінгі білім беру бағдарламасын меңгерудің табыстылық дәрежесін басшылыққа ала отырып қабылдайды және тек қана жақын ересек баланың — педагогтер мен ата — аналар оған қажетті көмек көрсетуде белгілі бір тәуелсіздік дәрежесіне жеткеніне және балалар тілін дамыту және оның кемшіліктерінің алдын алу тәсілдерінің жеткілікті кең репертуарын меңгерген. Сабақ курсы аяқтаған барлық балалар қажет болған жағдайда оларға консультациялық көмек көрсету үшін логопедтің назарын аударуы тиіс. Босаған орындарға логопедиялық көмекке мұқтаж басқа балалар қабылданады және сол арқылы басқа балалар, педагогтар мен ата-аналар логопедпен оның барлық кезеңдерінен кейін жүйелі түрде өтетін түзету-педагогикалық процесс алгоритмі" кезекті "орам" іске қосылады.

Балаларды сабаққа қабылдау тәртібі, түзету-сөйлеу әсерінің барысы мен нәтижелері үшін логопед пен базалық және оған бекітілген Мектепке дейінгі білім беру мекемелерінің әкімшілігі жауап береді.

Логопедтің есептік құжаттары:

- алғашқы тексеру және кеңес беру журналы;
- сабаққа қабылданған балалардың тізімі;
- балалармен түзету жұмыстарының жеке карталары;
- балалармен жеке және кіші топтардың түзету-сөйлеу сабақтарының жоспары;
- мектепке дейінгі білім беру мекемесінің педагогикалық ұжымымен және ата-аналармен кеңес беру-әдістемелік жұмыс жоспары.

Оқу жылының соңында логопед жұмыс туралы есеп дайындайды және оны білім беруді басқару органдарына, ауданның (қаланың) аға логопедіне және базалық ББ Әкімшілігіне ұсынады. Есеп жасауға қойылатын талаптар сөйлеу қабілеті бұзылған балаларға арналған МДМ(топ) логопедінің есебіне қойылатын талаптарға ұқсас.

Осылайша, мектепке дейінгі білім беру мекемесі (мекемелері) жанындағы логопедтік пункт жағдайында логопед жұмысының ұйымдастырушылық және мазмұндық құрамдас бөліктерінің қысқаша сипаттамасы тіпті түзету-сөйлеу қолдау моделі мектепке дейінгі балалармен арнайы логопедтік жұмыстың қолданыстағы нысандарын алмастырмайтынын, ал оларды тиімді және органикалық толықтыратынын, сөйлеу бұзылыстарының айқындылығы әртүрлі дәрежедегі өткір мұқтаж балалардың едәуір санына қажетті және уақтылы көмек көрсетуге мүмкіндік беретіндігіне сендіреді. Бұдан басқа, ол бүгінгі күні мектепке дейінгі білім берудің қазіргі заманғы тәжірибесі үшін өте өзекті мәселеге білім беру мекемелерінің қалыптасқан жүйесі шеңберінде дамуында әртүрлі ауытқулары бар және қосымша қаржы шығындарынсыз балаларды қолдауды қалай қамтамасыз ету туралы, оның негізінде сенсорлық, зияткерлік және қозғалу дамуында ауытқулары бар балалардың басқа да санаттарын түзету психологиялық-педагогикалық қолдауды ұйымдастыру модельдерін құрастыру үшін кең перспективалар ұсына отырып, белгілі бір жауап беруге көмектеседі.

Алайда, кепілді сапа және оларды әзірлеу мен енгізу кезінде жоғары нәтижелілік мынадай базалық шарттарды сақтаған кезде ғана қамтамасыз етілетін болады:

- баланың барлық даму жақтары мен тұлғасына индивидуализацияланған, кешенді және жүйелі әсер ету;
- дамуында бұзушылықтары бар мектепке дейінгі;
- бас ұйымдастырушы және балаларды түзеу арқылы қолдау үйлестірушісі ретінде білікті маман-дефектологтың болуы;
- жақын ересек баланы (МДҰ педагогтарын, ата-аналарын) оның белсенді субъектілері құқығында түзету-педагогикалық процесіне тарту және бала дамуындағы ауытқушылықты алдын алу және түзету бойынша жұмыста МДҰ мен отбасының сабақтастығын ұйымдастыру.

Мектепке дейінгі логопедтік пункттің бірінші жылы - ең күрделі, жауапты және одан әрі жұмыстың табысты болуын алдын ала анықтайтын. Бұл, біріншіден, логопедтің әлі де әріптестерінің-педагогтар мен ата-аналардың алдында беделге ие болу міндетін шешу қажеттігіне байланысты. Екіншіден, диагностика нәтижесі бойынша логопедиялық көмекке мұқтаж балалар саны логопедтің нақты мүмкіндіктерінен асып түсетін болады, бұл түзету-педагогикалық күштің негізгі нүктелерін таңдау кезінде мұқият ойлауды және саралауды, МДҰ-ның балалармен, ата-аналармен және педагогикалық ұжыммен жұмысты тиімді жоспарлау мен жүргізуді талап етеді.

Алайда, осы жыл логопедке өз қызметін ұйымдастырудың оңтайлы стратегиясы мен тактикасын жасауға және балалармен жұмыстың барынша пәрменді нысандары мен барабар мазмұнын, сондай-ақ мектепке дейінгі мекемелер мамандары мен ата-аналардың педагогикалық қызметінің түзету бағыттылығын қалыптастыру құралдарын анықтауға көмектеседі. Мектепке дейінгі логопедтік пункт жағдайында түзету, ұйымдастыру-әдістемелік міндеттерді шешуге бастамашылық пен шығармашылық көзқарасты ұштастыратын логопедтің жұмысын қатаң регламенттеудің болмауы — оны дербес педагогикалық іздестіруді ынталандыратын, оларды іске асырудың жаңа жағдайларына және мектепке дейінгі балалармен түзету-сөйлеу жұмысының жаңа технологияларын меңгеруге қолданылатын қазіргі бар логопедиялық әсер ету әдістемелерін түрлендіруге итермелейтін маңызды фактор.

Құжаттама тізбесі

- Логопедтік кабинеттің паспорты
- Сөйлеу экраны
- Салынған сөйлеу карталары:
 - а) әр балаға арналған перспективалық жұмыс жоспары
 - б) динамика күнделігі (айына 1 рет толтырылады - динамика көрсетіледі)
- Сөйлеу карточкасы (анамнез жинау-ата-аналар толтырады)
- Сабаққа қатысу журналы
- Дыбыс шығару қабілеті бұзылған балалармен жеке жұмыс жоспары
- Тіл бұзылысы бар балалармен түзету жұмыстарының күнтізбелік жоспары

- Тіл бұзылысы бар бар балалармен бір жылға арналған перспективалық жұмыс жоспары үлкен топ, дайындық тобы
- Логопедтік кабинеттің жұмыс жоспары
- Тәрбиешілермен өзара байланыс дәптерлері (логопед жұмысының нәтижелері көрсетіледі))
- Логопедиялық сабақтарға арналған жеке дәптерлер
- МДҰ педагогтарына арналған кеңес беру журналы
- Ата-аналарға арналған кеңес беру журналы
- Балаларды алғашқы тексеру журналы
- Сабаққа қабылданған балалардың тізімі
- Бір жылда атқарылған жұмыстар туралы аналитикалық және сандық есеп. МДҰ-да логопедтік қызметті ұйымдастыру схемасы:

ҚОРЫТЫНДЫ

Қорытындылай келе, мектепке дейінгі мекемелердегі логопедиялық режимді тілді түзетудің тиімді шарты ретінде қарастыруға болатындығына көз жеткіздік.

Нақты нәтижелеге қол жеткізу үшін ең алдымен тіл бұзылы бар балалардың психологиялық-педагогикалық жай-күйі туралы нақты ақпараттарға қол жеткізіп алу керек. Одан кейін логопед пен тәрбиеші біріге отырып балалармен жеке және топтық жұмыстарды жүргізу жоспарын құру қажет. Логопунктідегі жүргізілетін сабақ пен топтағы тәрбие жұмысы бір-бірімен сабақтасып отыруы керек.

Тәрбиеші топтағы тәрбие жұмыстары барысында логопедиялық режимді ұйымдастыру үшін белгілі бір талаптарға сай келуі керек:

- ✓ Баланың қоршаған ортасының сөйлеу мәдениеті: логопед, тәрбиеші, тәрбиешінің көмекшісі, педагогикалық ұжымның басқа да мүшелерінің дұрыс, мәнерлі сөйлеуі балалар үшін үлгі болуы тиіс.
- ✓ Топтың әрбір педагогы баланың нақты кезеңдегі сөйлеу мүмкіндіктерін білуі, олармен топ қызметкерлерін таныстыру керек. Тәрбиеші баладан қандай жауаптарды күте алатынын және соңғысынан мүмкін емес күш-жігерді талап етуге тырыспайтынын біледі. Кейде тәрбиешілер баланың дыбысы жоқ сөзді қайталауды қатты сұрайды және егер бала осылай болмаса, ашулана бастайды.
- ✓ Әрбір педагог әрқашан және барлық жерде міндетті түрде балалардың сөзіндегі қателерді түзетуге, бірақ оны тыныш жасауға міндетті. Балалардан жаңа сөздердің, терминдердің дұрыс айтылуына қол жеткізу.
- ✓ Логопедтік топтардың тәрбиешілері айна алдында логопедтік жұмысты жүргізуі, логопед тапсырмасын жеке дәптерлер бойынша орындауы тиіс.
- ✓ Баланың сабаққа баруын бақылау, әйтпесе түзету үзіледі және алдымен бастауға тура келеді және т.б.

Топ тәрбиешісінің түзету міндеттері жатады:

1. Артикуляциялық, жұқа және жалпы моториканы үнемі жетілдіру.
2. Дұрыс сөйлеу тыныс алуын дамыту.
3. Логопедпен қойылған дыбыстардың айтылуын бекіту.
4. Фонематикалық түсініктерді дамыту.
5. Пайдаланылған лексиканы мақсатты түрде белсендіру.
6. Қалыптасқан грамматикалық категорияларды дұрыс қолданудағы жаттығулар.
7. Ақаусыз сөйлеу материалында ойындар мен жаттығуларда зейінді, есте сақтауды, логикалық ойлауды дамыту.
8. Байланыс тілін қалыптастыру.
9. Оқу және жазу дағдыларын бекіту.

Түзету жұмысы барысында тәрбиеші:

1. Баланы жауаппен асықпаңыз.
2. Сөйлеуді үзіп, баланы өрескел ұстап тұру керек; ол балаға дұрыс сөйлеудің үлгісін әдепті түрде беру керек.
3. Баланы әлі қойылмаған дыбыстарға толы фразаны айтуға мәжбүр ету.

4. Бала әлі сөйлей алмайтын мәтіндер мен өлеңдерді үйрету.

5. Дұрыс сөйлемеген баланы сахнаға (ертеңгілікке) шығару.

Осындай жалпы талаптар мен қойылатын міндеттерді жүзеге асыру барысында тәрбиеші логопедпен ғана емес басқа да мамандармен, мекеме басшылығымен және ата-аналармен тығыз байланыс орнату кеек. Сол кезде зерттеу гипотезасы орындалады.

Қазақстандағы мектепке дейінгі мекемелеріндегі логопедиялық режимді жүзеге асыруды жаппай қолға алатын болсақ логопунктіде жүргізілетін түзету жұмыстарының нәтижелерін белгілі бі деңгейде жоғарылата алатындығымызға эксперимент баысында көз жеткіздім.

Әдебиеттер тізімі

1. Керімбекова Ж. Ерекше балалардың сөйлеу қабілетінің тежелуі // Ұлағат. - 2007. - №5. Б.24-28
3. Кальпебаева Г. Психикалық дамуы тежелген балаларды ақыл-есі төмен балалардан ажырату». // Дефектология. 2010. №4. 15 б.
4. Бейсенбекова Г.Б. Ересек жастағы оқушы тұлғасының психологиялық - педагогикалық диагностикасы. Оқу құралы. Қарағанды:»САНАТ - Полиграфия», 2018
5. Бакраденова А.Б. Ерекше қабілетті балалардың қазақша сөйлеу тілін дамыту. Алматы, 2013.
6. Өмірбекова Қ. Қ. Балалардың сөйлеу тілінің грамматикалық жағын тексеру әдістері // Хабаршы. - 2006. - №1. Б.31-36.
7. Құсайынов Д. Мектеп жасындағы балалармен жүргізілетін логопедиялық сабақта қолданылатын әдістер. // Дефектология - 2009. - №2. - Б.10-13
8. Овчинникова Т.В. Логопедический режим ДОУ как условие эффективной коррекции речи детей // Логопед. № 3, 2008. С. 100-103
9. Степанова О.А. Организация логопедической работы в дошкольном образовательном учреждении – М., 2003
10. Гаркуша Н.Ф. Коррекционно-педагогическая работы в дошкольных учреждениях для детей с нарушениями речи. М., Секачев, 2000.
11. Логопедия. Методическое наследие: Пособие для логопедов и студентов дефект. факультетов педвузов. / Под ред. Л.С.Волковой. М.: Владос, 2006.
12. Овчинникова Т.В. Логопедический режим ДОУ как условие эффективной коррекции речи детей // Логопед. № 3, 2008. С. 100-103
13. Матросова Т.А. Совместная работа логопеда и воспитателя в группах для детей с нарушениями речи // Логопедия. № 4(8), 2007.
14. Степанова О.А. Организация логопедической работы в дошкольном образовательном учреждении – М., 2003
15. «Логопедический режим ДОУ как условие эффективной коррекции речи детей» – журнал «Логопед», 2008 г., № 3, с.100-103.
16. Гаркуша Н.Ф. Коррекционно-педагогическая работы в дошкольных учреждениях для детей с нарушениями речи. М., Секачев, 2010.
17. Матросова Т.А. Совместная работа логопеда и воспитателя в группах для детей с нарушениями речи // Логопедия. № 4(8), 2007.
18. Филичева Т.Б., Чевелева Н.А. Логопедическая работа в специальном детском саду. – М., 2007.

Ерланқызы А.

**МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ МЕКЕМЕДЕ ЛОГОПЕДИЯЛЫҚ ЖҰМЫСТЫ
ҰЙЫМДАСТЫРУДЫҢ ҒЫЛЫМИ-ТЕОРИЯЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ
(әдістемелік құрал)**

**«ӨРЛЕУ» БАҰО» АҚ ФИЛИАЛЫ
АҚТӨБЕ ОБЛЫСЫ БОЙЫНША КӘСІБИ ДАМУ ИНСТИТУТЫ**

«MENTOR» ӘДІСТЕМЕЛІК ОРТАЛЫҒЫ